

วารสารวิชาการ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปัญหาการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศ
และการสื่อสารของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้
Problems of Information and ICT Literacy of the Upper-Secondary
Students in Islamic Private Schools, Southernmost Provinces

ชุ่มจิตต์ แซ่จั่น

D.A. (Library Science), ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

วรสิริ สิริวิพันธ์

ศศ.ม. (ศึกษาศาสตร์ - การสอน), คีแกนินเทศ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15

Journal of Humanities and Social Sciences

Abstract

This research is part of the information literacy project, it aims to investigate problems concerning information and ICT literacy of upper secondary students in the Islamic private schools in southernmost provinces of Thailand and compare the problems with variables: sex, stream of learning, GPA, and school's location. Data was collected from 390 samples using stratified random sampling from 5 provinces namely Narathiwat, Yala, Pattani, Satun, and Songkla. The instrument used for data collection was a questionnaire. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and Turkey test. The main results revealed that most of the students in the private Islamic schools were female, had grade average point at good level, studied in science-mathematic stream, studied at schools located in Pattani province. The students had overall problems concerning information and ICT literacy at moderate level ($\bar{x} = 2.69$), and had problems in technological hardware and software the most ($\bar{x} = 2.91$). The comparison between problems of information and ICT literacy and variables: sex, stream of learning, and GPA found that there were no statistically significant differences at the level 0.05. However, there were statistically significant differences at the level 0.001 between problems of information and ICT literacy and school's location. This research proposes implementing the research results as follows: the Educational Advisory Board

and the school administrators should set up guideline for classrooms, libraries, and computer rooms to provide enough and update information resources and ICT hardwares and softwares for students' use, and redesigning teaching and learning activities using collaborative- based teaching among teachers, librarians, and computer personnel to enhance students' information and ICT skills.

Keywords :

problems of information literacy, problems of ICT literacy, Islamic private schools, southernmost provinces, upper secondary students

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาการรู้สารสนเทศมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาด้านการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและเปรียบเทียบปัญหาด้านการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักเรียนมัธยมศึกษา ตอนปลายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามตัวแปรเพศ แผนการเรียน ระดับผลการเรียน และจังหวัดที่ตั้งของโรงเรียน เก็บข้อมูลจากนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 390 คนจาก 5 จังหวัดคือ นราธิวาส ยะลา ปัตตานี สตูล และสงขลา โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที (t-test) ค่าเอฟ (F-test) และการทดสอบหาค่าเฉลี่ยของ Tukey ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง ร้อยละ 70.0 จำแนกตามแผนการเรียนเป็นนักเรียนแนววิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ ร้อยละ 80.0 ระดับผลการเรียนดี ร้อยละ 63.9 จังหวัดที่โรงเรียนตั้งอยู่จังหวัดปัตตานี ร้อยละ 37.2 ปัญหาการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในภาพรวมของนักเรียนอยู่ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.69) โดยมีปัญหาด้านอุปกรณ์และโปรแกรมเทคโนโลยีมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 2.91) ผลการเปรียบเทียบปัญหาการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามเพศ แผนการเรียน ระดับผลการเรียน พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามจังหวัดที่โรงเรียนตั้งอยู่ พบว่านักเรียนที่เรียนในโรงเรียนที่จังหวัดต่างกันมีปัญหาการรู้สารสนเทศฯ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ คือ หน่วยงานในเทศและผู้บริหารโรงเรียนควรกำหนดมาตรฐานด้านทรัพยากรสารสนเทศ อุปกรณ์และ

โปรแกรมเทคโนโลยีของห้องเรียน ห้องสมุด และห้องคอมพิวเตอร์ ให้เพียงพอและทันสมัย รวมทั้งออกแบบการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ใหม่แบบร่วมมือระหว่างอาจารย์ผู้สอน บรรณารักษ์ และบุคลากรฝ่ายคอมพิวเตอร์ของโรงเรียน เพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

คำสำคัญ :

ปัญหาการเรียนรู้สารสนเทศ ปัญหาการใช้ไอซีที โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

บทนำ

ปัจจุบันโลกกำลังก้าวเข้าสู่สังคมฐานความรู้ (knowledge-based society) ซึ่งเป็นยุคที่คนในสังคมจะตระหนักให้ความสำคัญของการใช้ความรู้หรือสารสนเทศในการตัดสินใจและเพื่อการเรียนรู้ ทั้งที่เป็นทางการและการเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจากนี้ สภาพการทะลักทะลایของข้อมูลข่าวสารทั้งในรูปแบบสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านทางด่วนความรู้หรืออินเทอร์เน็ต จะทำให้ผู้ใช้สารสนเทศจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถเบื้องต้นด้านการรู้สารสนเทศ (information literacy) และการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ (information Technology literacy) เพื่อให้สามารถเข้าถึง ประเมิน และใช้สารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง และมีจริยธรรม ความสามารถในการเข้าถึงและใช้สารสนเทศเป็นที่ยอมรับว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการศึกษา การทำงาน และชีวิตส่วนบุคคลโดยเฉพาะด้านการศึกษา ดังเห็นได้จากแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของกระทรวง ศึกษาธิการ พ.ศ. 2550 - 2554 กลยุทธ์ที่ 3.2 ระบุว่าพัฒนาสมรรถนะพื้นฐานทรัพยากรบุคคลเพื่อสังคมไอซีทีและสังคมแห่งการเรียนรู้ (e-society & learning society) โดยสนับสนุนให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสามารถประยุกต์ใช้ในระบบการเรียนรู้ในชุมชน สร้างแรงจูงใจให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งสนับสนุนให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2549) แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของกระทรวง ศึกษาธิการ พ.ศ. 2554 - 2556 ยุทธศาสตร์ที่ 2 ระบุว่าสนับสนุนการเรียนการสอนด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพ

การศึกษาของประเทศไทย โดยปรับปรุงรูปแบบ วิธีการ และสภาพแวดล้อม ในการจัดการเรียนการสอนทุกระดับ ทุกประเภทเพื่อนำไอซีทีมาประยุกต์ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการเรียนการสอน เพิ่มปริมาณและคุณภาพ ของผู้เรียนให้มีความรู้ด้านไอซีทีที่สูงขึ้น ส่งเสริมการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทให้นำไอซีทีมาใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น ส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาทางด้านศาสนาด้วยการใช้ไอซีทีเป็นเครื่องมือ ในการเรียนการสอน รวมทั้งเผยแพร่สาระความรู้ต่างๆ ตามหลักธรรม คำสอนของแต่ละศาสนา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) แผนแม่บท เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของกระทรวง ศึกษาธิการ พ.ศ.2557 - 2559 ยุทธศาสตร์ที่ 2 ระบุว่า ส่งเสริมสนับสนุนระบบการ เรียนรู้แบบอิเล็กทรอนิกส์ ยุทธศาสตร์ที่ 3 ระบุว่า พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อขยายโอกาสการเข้าถึง บริการทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556) จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่นำไปสู่แนวคิดการปฏิรูปการศึกษาปฏิรูปการ เรียนรู้โดยการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อพัฒนาคุณภาพของคนไทย เพิ่มพูนความเข้มแข็งของสังคมไทย และเพื่อให้สอดคล้อง กับวัฒนธรรม การเรียนรู้ในยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้การศึกษาอยู่ในกระแสแห่งการปรับเปลี่ยน มุ่งสู่การศึกษาสำหรับทุกคน การศึกษาตลอดชีวิต และการเรียนรู้เปลี่ยนจาก การเน้นเนื้อหาสู่การเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อ การศึกษาต่างๆ การเรียนรู้ โดยพึงแหล่งวิทยาการ บทบาทของผู้สอนได้เปลี่ยนเป็นผู้เอื้ออำนวยให้ เกิดการเรียนรู้ อย่างไรก็ตามสิ่งเหล่านี้จะไม่เกิดผลเลยหากขาดการให้ ความสำคัญเรื่องความรู้สารสนเทศ เพื่อสร้างผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะการเรียนรู้ความคิด วิจัยรณญาณ คุณธรรม จริยธรรม เพื่อการเรียนรู้

ปัญหาการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักเรียน...

ตลอดชีวิตในสังคมสารสนเทศ และโลกยุคโลกาภิวัตน์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

การรู้สารสนเทศจึงเป็นทั้งความสามารถ ทักษะ และกระบวนการที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิต และช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้รู้สารสนเทศและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในสังคมปัจจุบัน ซึ่งควรมีความสามารถพื้นฐานในด้านต่าง ๆ สรุปได้ ดังนี้

1. ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การรู้คอมพิวเตอร์พื้นฐาน (computer literacy) เป็นองค์ ประกอบสำคัญของการรู้สารสนเทศ โดยเฉพาะในกระบวนการเข้าและสืบค้นสารสนเทศจากฐานข้อมูลรายการออนไลน์ (Online Public Access Catalog-OPAC) หรือโอแพคของห้องสมุดจากอินเทอร์เน็ตและสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ

2. ด้านภาษา ความรู้และทักษะด้านภาษามีความสำคัญ ทั้งในขั้นตอนการได้มาซึ่งสารสนเทศ ขั้นตอนการใช้คำสั่งในการค้น การกำหนดคำค้น คำสำคัญหรือหัวเรื่อง โดยเฉพาะสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ และสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต รวมทั้งทักษะภาษาในการนำเสนอสารสนเทศ ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการถ่ายทอดทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3. ด้านความคิด การพัฒนาผู้เรียนให้มีความคิด รู้จักคิด วิเคราะห์ เป็นกระบวนการสำคัญในการสอนเรื่องการรู้สารสนเทศและสร้างผู้รู้สารสนเทศ การคิดเชิงวิเคราะห์ การคิดอย่างมีระบบ และการมีวิจารณญาณของกระบวนการรู้สารสนเทศ ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่การแสวงหา การเข้าถึงการประเมิน วิเคราะห์ และนำเสนอสารสนเทศ

4. ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ การสร้างผู้เรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ มีความสำคัญและ

เป็นเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษา การรู้สารสนเทศช่วยเสริมสร้างและเน้นย้ำให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ในทุกขั้นตอน ทั้งในการแสวงหา การเข้าถึง การนำไปใช้ เช่น การอ้างอิงที่มาของข้อมูล แหล่งข้อมูลที่ได้ มีการนำข้อความหรือแนวคิดของผู้อื่นมาใช้งานของตน เป็นต้น

ความรู้ด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศเช่นกัน ได้กลายเป็นความรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับทุกคนแล้ว (computer literacy for all) เนื่องจากคอมพิวเตอร์ได้เข้ามามีส่วนในการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์แล้วทั้งสิ้น ตัวอย่างเช่น เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ส่วนใหญ่มีส่วนประกอบของคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะสารสนเทศที่มีข้อมูลจำนวนมากศาสตร์ได้นำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้อย่างแพร่หลายเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ความถูกต้อง และความรวดเร็ว ทั้งในขั้นตอนการผลิต การสร้างระบบการจัดเก็บ และกลวิธีการค้นคืนสารสนเทศได้มีการเปลี่ยนแปลงให้อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ เช่น ซีดีรอม หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วารสารอิเล็กทรอนิกส์ ฐานข้อมูลความรู้ และสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ตในรูปแบบต่างๆ เช่น เว็บไซต์ อีเมล เว็บบล็อก ฟอรัม รวมทั้งระบบช่วยค้นสารสนเทศ (searching tools) ได้ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เช่น ระบบรายการสืบค้นออนไลน์ของห้องสมุด เครื่องมือการสืบค้น (search engine) สารสนเทศเวิลด์ไวด์เว็บ เช่น Google, Yahoo หรือ MSN เป็นต้น สิ่งต่างๆ จึงกล่าวได้ว่าการใช้สารสนเทศในปัจจุบันล้วนต้องการผู้ใช้ที่มีความสามารถเบื้องต้นด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทั้งสิ้น

แม้ว่าสถาบันการศึกษาในระดับต่างๆ จะมีการเรียนการสอนเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดและคอมพิวเตอร์ แต่การใช้สารสนเทศในยุคสารสนเทศนั้นว่ามีความซับซ้อนมากขึ้น ทั้งกระบวนการจัดเก็บ การเข้าถึง

ปัญหาการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักเรียน...

การค้นคืน ผู้ใช้สารสนเทศจึงจำเป็นต้องมีทักษะด้านการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศในระดับสูง สำหรับบริบทของจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี นราธิวาส และยะลา เป็นจังหวัดชายแดนไกลสุดทางภาคใต้ของประเทศ ประชากรประมาณร้อยละ 80 เป็นคนเชื้อสายมลายู นับถือศาสนาอิสลาม ใช้ภาษายาวีเป็นภาษาพูดในชีวิตประจำวัน ปัญหาของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้บางส่วนเป็นปัญหาร่วมที่ปรากฏเช่นเดียวกับภูมิภาคอื่นของประเทศ บางปัญหาเป็นปัญหาของพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่แตกต่างจากคนไทยทั่วไป ภาคใต้มีปัญหายาเสพติด ปัญหาค้าของเถื่อน ปัญหาโจรผู้ร้าย ในขณะเดียวกันก็มีปัญหาด้านความรู้สึกแตกต่างทางภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม การพัฒนาทั้งหลายที่เป็นของรัฐมักไม่ค่อยสอดคล้องกับวิถีชีวิต ประกอบกับมีการเอารัดเอาเปรียบจากข้าราชการ พ่อค้า และผู้มีอิทธิพลทำให้ขาดความไว้วางใจ ขาดความเชื่อมั่น เป็นบ่อเกิดปัญหาการก่อการร้าย ความไม่สงบเรียบร้อย เชื่อว่าผู้ก่อการร้ายมีไม่มากนัก แต่ความไม่สงบที่เกิดขึ้นทำให้เกิดความระแวงสงสัย มีความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ขาดสันติภาพในพื้นที่ ปัญหาการศึกษาที่พบในปัจจุบันคือคุณภาพการศึกษาตกต่ำ ผลการประเมินพบว่านักเรียนสามจังหวัดภาคใต้ได้รับการประเมินอยู่ในลำดับท้ายๆ ของประเทศ การขาดแคลนบุคลากรในสามจังหวัดภาคใต้มีปัญหามาก แต่ที่มีปัญหามากกว่าคือการที่บุคลากรที่มีอยู่ไม่ได้รับการพัฒนาและขาดขวัญกำลังใจ (คณะกรรมการธิการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร, 2553)

จากสภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมามีผลกระทบต่อทุกภาคส่วน ปัญหาที่

ได้รับผลกระทบมากคือ คุณภาพการศึกษาตกต่ำ ซึ่งแนวทางในการแก้ปัญหาการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีประการหนึ่งที่คณะกรรมการการศึกษาและกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้เสนอว่า ควรนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาเข้ามาใช้แก้ปัญหาขาดแคลนครู แม้จะไม่สามารถแก้ได้ทั้งหมดแต่ก็สามารถส่งเสริมให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น (ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการศึกษาและกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2550, ออนไลน์) ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งรวมจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี ยะลา สตูล และสงขลา (เฉพาะใน 4 อำเภอคือ เทพา จะนะ นาทวี และสะบ้าย้อย) ซึ่งมีบริบททางสังคมและวัฒนธรรมเหมือนกันว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการรู้และใช้สารสนเทศเพื่อหาค้นหาความรู้ข้อมูล ข่าวสาร เพื่อความเพลิดเพลินใจ ตลอดจนเพื่อการเรียนมากน้อยเพียงไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาด้านการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาด้านการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามตัวแปรเพศ แผนการเรียน ระดับผลการเรียน และจังหวัดที่ตั้งของโรงเรียน

ปัญหาการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักเรียน...

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะด้านปัญหาการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

มาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนไทย

เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีกำหนดมาตรฐานการรู้สารสนเทศ โดยเฉพาะสำหรับนักเรียนซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลกลุ่มสำคัญที่จะเป็นพื้นฐานการพัฒนาประเทศชาติได้อย่างยั่งยืน ต่อมาในปี พ.ศ. 2554 ชูติมา สัจจามันท์ และกาญจนา ใจกว้าง (2555) ได้ทำการวิจัยเพื่อกำหนดมาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนไทย เพื่อเป็นกรอบการพัฒนาสมรรถนะด้านสารสนเทศและการเรียนรู้ของนักเรียนไทย อันจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของสารสนเทศในการเรียนรู้และการดำรงชีวิต นักเรียนผู้รู้สารสนเทศตระหนักว่าสารสนเทศคือ พื้นฐานของการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการดำรงชีวิตในระบอบประชาธิปไตย ตระหนักถึงความจำเป็นของการใช้สารสนเทศสามารถกำหนดประเด็นที่ต้องการเรียนรู้และขอบเขตความต้องการสารสนเทศได้

มาตรฐานที่ 2 นักเรียนสามารถเข้าถึงแหล่งสารสนเทศ รู้วิธี และใช้เครื่องมือค้นสารสนเทศ นักเรียนผู้รู้สารสนเทศรู้และสามารถเข้าถึงแหล่งสารสนเทศที่สอดคล้องและเหมาะสมกับประเด็นที่ต้องการเรียนรู้ มีความรู้ ความเข้าใจวัตถุประสงค์ ขอบเขต ข้อดีและข้อจำกัด ของแหล่งสารสนเทศ รู้วิธีและใช้เครื่องมือค้นสารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศ และ

สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อค้นสารสนเทศที่ต้องการได้

มาตรฐานที่ 3 นักเรียนสามารถวิเคราะห์ ประเมิน และเลือกสารสนเทศที่ต้องการ นักเรียนผู้รู้สารสนเทศมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถคิดวิเคราะห์และประเมินสารสนเทศในด้านความถูกต้อง เทียบตรง ความเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการ ความครบถ้วนสมบูรณ์ ความทันสมัย และสามารถประยุกต์เกณฑ์เหล่านี้ในการเลือกสารสนเทศที่ต้องการได้

มาตรฐานที่ 4 นักเรียนสามารถรวบรวม จัดระบบ สังเคราะห์ และใช้สารสนเทศ นักเรียนผู้รู้สารสนเทศสามารถรวบรวม จำแนก แยกแยะ จัดกลุ่มสารสนเทศตามประเด็นที่ต้องการ และใช้สารสนเทศได้ตามวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะในการเรียนรู้และการดำรงชีวิต

มาตรฐานที่ 5 นักเรียนสามารถนำสารสนเทศที่ได้ไปใช้สร้างความรู้ และผลิตงานอย่างสร้างสรรค์ นักเรียนผู้รู้สารสนเทศสามารถบูรณาการสารสนเทศที่ได้ไปสร้างความรู้ สร้างสรรค์งาน สื่อสาร นำเสนอ เผยแพร่ และแลกเปลี่ยนได้

มาตรฐานที่ 6 นักเรียนมีจริยธรรม เคารพกฎหมาย และมีความรับผิดชอบต่อสังคมในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศ นักเรียนผู้รู้สารสนเทศมีจริยธรรมในการแสวงหา การเข้าถึงและการใช้สารสนเทศ ปฏิบัติตามกฎหมายและจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศ เคารพลิขสิทธิ์ ทรัพย์สินทางปัญญา เสรีภาพทางปัญญา และสิทธิส่วนบุคคล

มาตรฐานการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

การออกแบบการประเมินจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 ดังนี้

ตารางที่ 1 มาตรฐานการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 5

ชั้น	ความสามารถและทักษะ	ตัวชี้วัดตามหลักสูตร	สิ่งที่ต้องประเมิน
ม.4	ใช้คอมพิวเตอร์ในการประมวลผลข้อมูลให้เป็นสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศนำเสนองานและใช้คอมพิวเตอร์สร้างชิ้นงานหรือโครงงานอย่างมีจิตสำนึกและวัฒนธรรม	ใช้คอมพิวเตอร์ในการประมวลผลข้อมูลให้เป็นสารสนเทศเพื่อประกอบการตัดสินใจ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศนำเสนองานในรูปแบบที่เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของงานใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสร้างชิ้นงานหรือโครงงานอย่างมีจิตสำนึกและวัฒนธรรม	1. การใช้คอมพิวเตอร์ในการประมวลผลข้อมูลให้เป็นสารสนเทศเพื่อประกอบการตัดสินใจ 2. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศนำเสนองาน 3. การใช้คอมพิวเตอร์สร้างชิ้นงาน หรือโครงงานอย่างมีจิตสำนึกและวัฒนธรรม
			พฤติกรรมบ่งชี้ - มีการอ้างอิงแหล่งข้อมูลครบถ้วน - ใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม - ทำงานสำเร็จตามเวลาที่กำหนด
ม.5	ใช้คอมพิวเตอร์ในการประมวลผลข้อมูลให้เป็นสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจใช้เทคโนโลยีสารสนเทศนำเสนอและใช้คอมพิวเตอร์สร้างชิ้นงานหรือโครงงานอย่างมีจิตสำนึกและวัฒนธรรม	ใช้คอมพิวเตอร์ในการประมวลผลข้อมูลให้เป็นสารสนเทศเพื่อประกอบการตัดสินใจ ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสร้างชิ้นงาน หรือโครงงานอย่างมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบ ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสร้างชิ้นงาน หรือโครงงานอย่างมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบ	1. การใช้คอมพิวเตอร์ในการประมวลผลข้อมูลให้เป็นสารสนเทศเพื่อประกอบการตัดสินใจ 2. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศนำเสนองาน 3. การใช้คอมพิวเตอร์สร้างชิ้นงานหรือโครงงานอย่างมีจิตสำนึกและวัฒนธรรม พฤติกรรมบ่งชี้ - มีการอ้างอิงแหล่งข้อมูลครบถ้วน - ใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม - ทำงานสำเร็จตามเวลาที่กำหนด

ปัญหาการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักเรียน...

ตารางที่ 2 มาตรฐานการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ชั้น	ตัวบ่งชี้พฤติกรรมตามจุดเน้น	องค์ประกอบพฤติกรรมที่ต้องการวัด
ม.6	1. ใช้คอมพิวเตอร์ในการประมวลผลข้อมูลให้เป็นสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ	1.1 คุณภาพผลงาน
		1.2 การนำเสนอ
	2. มีจิตสำนึกและวัฒนธรรม	2.1 มีการอ้างอิงแหล่งข้อมูล
		2.2 ใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม
		2.3 ทำงานสำเร็จตามเวลาที่กำหนด

การพัฒนาการรู้สารสนเทศของนักเรียนตามมาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนไทยและมาตรฐานการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ข้างต้นเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ ที่ครูผู้สอน บรรณารักษ์ห้องสมุด โรงเรียน และเจ้าหน้าที่ในห้องคอมพิวเตอร์จัดในการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน รวมทั้งมีห้องสมุดและห้องคอมพิวเตอร์ที่มีทรัพยากรสารสนเทศ อุปกรณ์ไอซีทีที่เพียงพอและทันสมัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการรู้สารสนเทศ การรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการรู้สารสนเทศ การรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร และอื่นๆ นำเสนอตามลำดับดังนี้ 1.โครงสร้างและมาตรฐานการรู้สารสนเทศ 2.ปัญหาการรู้สารสนเทศ และ 3. สภาพจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

1. โครงสร้างและมาตรฐานการรู้สารสนเทศ พบว่าโครงสร้างการรู้สารสนเทศของนักเรียนระดับประถมศึกษาในประเทศไทย ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก 18 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ด้านการเข้าถึงสารสนเทศ จำนวน 7 องค์ประกอบย่อย ด้านการประเมินสารสนเทศ

ปัญหาการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักเรียน...

จำนวน 6 องค์ประกอบย่อย และด้านการนำสารสนเทศไปใช้ จำนวน 5 องค์ประกอบย่อย ซึ่งโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปเป็นกรอบสำหรับใช้วัด การรู้สารสนเทศของนักเรียนระดับประถมศึกษาในประเทศไทย (ปาริชาติ เสารยะวิเศษ สมาน ลอยฟ้า และดุชนิ อายุวัฒน์, 2553) และตัวชี้วัดการรู้สารสนเทศของนักเรียนไทยที่พัฒนาขึ้นตามมาตรฐานการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนไทย จำแนกตามระดับการศึกษาเป็นระดับประถมศึกษา มี 7 ตัวชี้วัด ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมี 11 ตัวชี้วัด และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มี 14 ตัวชี้วัด ส่วนคู่มือการใช้ตัวชี้วัดการรู้สารสนเทศของนักเรียนไทยมุ่งเน้นการนำตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการประเมินการรู้สารสนเทศของนักเรียนไทย ประกอบด้วย ความเป็นมา วัตถุประสงค์ นิยามศัพท์ กระบวนการพัฒนา ตัวชี้วัดการรู้สารสนเทศของนักเรียน รายการตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมิน คำแนะนำในการนำตัวชี้วัดและผลการประเมินไปใช้ และผลของการใช้ตัวชี้วัดและคู่มือการใช้ตัวชี้วัดการรู้สารสนเทศของนักเรียนไทย พบว่า ครูผู้สอน ครูบรรณารักษ์ และผู้บริหารเห็นว่า ตัวชี้วัด เกณฑ์ และคู่มือมีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการประเมินผลการรู้สารสนเทศของนักเรียนและการเรียนการสอนวิชาต่างๆ และการจัดกิจกรรมห้องสมุดโรงเรียน (ขุติมา สัจจนันท์ และกาญจนา ใจกว้าง, 2555)

2. ปัญหาที่เกี่ยวกับการพัฒนาการรู้สารสนเทศและไอซีทีของนักเรียน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียน พบว่า นอกจากครบครันแล้วปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการอ่านในโรงเรียน (ธนศักดิ์ เมืองเจริญ, 2554) ลักษณะทางกายภาพของห้องสมุด และการสนับสนุนด้านการใช้ห้องสมุดของครู (ปัทมา อินทร์วิมล, 2522)

มีความสำคัญในการส่งเสริมการอ่าน การค้นคว้าและการใช้ห้องสมุด ตลอดจนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศ

2.1 สภาพการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ พบว่าเพื่อประกอบการเรียนการสอน รองลงไปเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และเพื่อส่งเสริมการรักการอ่าน แหล่งสารสนเทศที่ครูใช้ส่งเสริมให้นักเรียนมากที่สุดคือห้องสมุดโรงเรียน รองลงมาคือทรัพยากรบุคคล เช่น ปรากฏ์ชาวบ้าน ผู้นำท้องถิ่น และห้องสมุดกลุ่มโรงเรียน ตามลำดับ รูปแบบที่ครูใช้ส่งเสริมการรู้สารสนเทศให้นักเรียนมากที่สุด คือ หนังสือเรียน รองลงไป คือ แผนการสอน และคู่มือครู ตามลำดับ วิธีการเข้าถึงสารสนเทศที่ครูใช้ส่งเสริมการรู้สารสนเทศมากที่สุด คือการอ่านหนังสือประเภทต่างๆ รองลงไป คือให้บรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ช่วยค้นให้ และการแสดงหรือจัดนิทรรศการระบบสื่อสารสนเทศ ตามลำดับ (สุจิรา ธงงาม, 2547) ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานห้องสมุดในการส่งเสริมการอ่าน พบว่า ต้องจัดห้องสมุดให้มีความเป็นระเบียบ มีกิจกรรมที่ส่งเสริมกระตุ้นการใช้ห้องสมุด เช่น หนูน้อยนักสืบค้น เชิดหุ่นเล่านิทาน นอกจากนั้นต้องมีการจัดเวลาใช้ในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ อาทิ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ หรือจัดเวลาในช่วงเย็นได้เรียนรู้ภายในห้องสมุดก่อนเลิกเรียน แยกตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน โดยกิจกรรมส่งเสริมการสืบค้น เช่น โครงการรายงาน เป็นต้น (รังสรรค์ ปัทมะวงกุล, 2549)

2.2 การสอนการรู้สารสนเทศโดยครูบรรณารักษ์ พบว่าสภาพการสอนการใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่จัดสอนทั้ง 2 รูปแบบ คือแบบที่เป็นทางการและแบบที่ไม่เป็นทางการ แบบที่เป็นทางการจัดสอนเป็นรายวิชาหนึ่ง โดยเฉพาะในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนแบบที่ไม่เป็นทางการ

ปัญหาการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักเรียน...

กิจกรรมส่วนใหญ่ที่จัดคือให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้และวิธีการสืบค้นข้อมูลในห้องสมุด (สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์ บุญยืน จันทรสว่าง และศศิพิมล ประพินพงศกร, 2552) โมเดลการสอนการรู้สารสนเทศ 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงการสอน (instructing) ช่วงฝึกฝน (coaching) และช่วงสนับสนุนส่งเสริม (facilitating) (Brock, 1993) กระบวนการในการฝึกค้นคว้าข้อมูลต้องมีครูและบรรณารักษ์ซึ่งต้องร่วมมือกันในการแนะนำหรือสอนนักเรียนให้เข้าใจในกระบวนการดังกล่าว (Gibson, 2002) ในขณะที่บรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนร่วมมือกับครูน้อยมาก และโอกาสในการช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบความสำเร็จด้านการรู้สารสนเทศมีจำกัด (Varlejs & Stee, 2014) ครูบรรณารักษ์ไม่มีความเข้าใจในเรื่องของการรู้สารสนเทศอย่างถ่องแท้ (สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์ บุญยืน จันทรสว่าง และศศิพิมล ประพินพงศกร, 2552)

2.3 ด้านครูผู้สอน พบว่ามีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในระบบอินเทอร์เน็ตโดยรวมและรายด้านในระดับปานกลาง (นันทิยา มงคล, 2550) ตระหนักว่าทักษะการรู้สารสนเทศของนักเรียนพัฒนาขึ้นจากการมอบหมายของโรงเรียนหรือโครงการวิจัย ครูส่วนใหญ่มีความสำคัญต่อการรู้สารสนเทศของนักเรียนแต่ไม่รู้ว่าจะสอนทักษะการรู้สารสนเทศอย่างเต็มๆ ใดๆ ฉะนั้นโดยทั่วไปของการสอนการรู้สารสนเทศคือ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งสารสนเทศที่สำคัญ ครูตระหนักถึงการเตรียมนักเรียนให้เป็นผู้รู้สารสนเทศแต่พบว่ามีปัญหาหลายอย่างในความพยายามที่นำการสอนแบบค้นคว้าวิจัยไปใช้ (Togia, Korobili, Maliari, Nitsos, 2014) และครูเป็นผู้รู้สารสนเทศ (information literate) ขณะที่นักเรียนเชี่ยวชาญในการใช้แหล่งสารสนเทศที่หลากหลายเพื่อหาสารสนเทศ แต่ขาดทักษะด้านความรู้ที่จำเป็นเพื่อให้ประสบความสำเร็จ สิ่งที่สำคัญคือ พบว่าแม้ว่า

ครูจะเป็นผู้รู้สารสนเทศ แต่ไม่สามารถส่งผ่านทักษะและทัศนคติเหล่านั้นสู่
นักเรียนได้ (Merchant & Hepworth, 2002)

2.4 ด้านนักเรียน พบว่าส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าห้องสมุดมี
ความสำคัญมาก แต่พบว่านักเรียนมีปัญหามากในการค้นหาสารสนเทศ
และอ่านหนังสือน้อย (ยุวดี บุตรเพชร, 2550) ระดับการรู้สารสนเทศของ
นักเรียนเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง (ยุวดี ดอกวังกุล,
2549) นักเรียนไม่ได้รับการสอนทักษะการรู้สารสนเทศจากโรงเรียน และ
มีความรู้ด้านทักษะการรู้สารสนเทศน้อย นักเรียนเข้าใจกลยุทธ์การค้นหา
แต่การใช้ตรรกบูลีน (Boolean operator) ในการสืบค้นต่ำ (Ukpebor &
Emojorho, 2012) นักเรียนจำเป็นต้องพัฒนาในด้านการใช้ การสังเคราะห์
และการประเมินสารสนเทศ (Chang, et al., 2004)

2.5 ด้านห้องสมุด นับเป็นห้องปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการรู้
สารสนเทศและไอซีทีของนักเรียน เนื่องจากมีทรัพยากรสารสนเทศ
อุปกรณ์และซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจน
อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาค้นคว้างานที่ได้รับมอบหมายจากครูผู้สอน
สำหรับห้องสมุดโรงเรียนโดยทั่วไปพบว่ามีปัญหา คือ มีขนาดเล็ก (จาวรรณ
จันทร์ศรี, 2541) มีปัญหางบประมาณด้านบุคลากรและด้านเครือข่าย
คอมพิวเตอร์ โดยนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเข้าใช้ห้องสมุดโรงเรียน
อยู่ในระดับมาก (สายชล บุญชัย, 2555) ความพึงพอใจต่อบริการห้องสมุด
โดยภาพรวมและรายด้านในระดับปานกลาง (จิตภา มีเพชร, 2551)
เรียงจากมากไปน้อย คือด้านวัสดุครุภัณฑ์ ด้านการบริการของห้องสมุด
ด้านวัสดุสารสนเทศ และด้านอาคารสถานที่ (กนกวรรณ พัฒนเดช, 2550)
ความพึงพอใจในการใช้บริการข้อมูลทางวิชาการการพัฒนาห้องสมุด
มีชีวิตอยู่ในระดับดี ใช้บริการได้ตรงกับความต้องการ มีความถูกต้อง

ปัญหาการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักเรียน...

มีความหลากหลาย และมีความสะดวกง่ายต่อการใช้งาน (วิวัฒน์ จูราหะวงศ์ และคณะ, 2550) ความพึงพอใจในการบริการเครือข่ายไร้สายและเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่เหมาะสมสำหรับการใช้ในการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลทางการศึกษาได้เป็นอย่างดี (เกตนินสา อิศราภรณ์, 2553) การประเมินเว็บไซต์ห้องสมุดโรงเรียน พบว่าด้านความทันสมัย ด้านความสามารถในการทำงานด้านเนื้อหาเว็บไซต์มีความเหมาะสมระดับปานกลาง ด้านข้อมูลการบริการของห้องสมุดและการเชื่อมโยงข้อมูลน้อย และไม่พบข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ ด้านการออกแบบมีองค์ประกอบที่เหมาะสมมากในเรื่องตัวอักษร สี รูปภาพ และการจัดวางข้อมูล (ทิพย์วัลย์ ตูลยะสุข ราชนิวรรณ มุลพงษ์ และเพ็ญพันธ์ เพชรศร, 2552)

3. สภาพจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากปัญหาความไม่สงบจึงมีงานวิจัยน้อย ไม่ทันสมัย และไม่ต่อเนื่องโดยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำในสามจังหวัด คือ นราธิวาส ปัตตานี และยะลาจะต่ำกว่าสตูลและสงขลา ผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับนี้มาเป็นระยะเวลาหลายปีแล้ว โดยไม่สามารถยกระดับให้ดีขึ้นได้ (บรรจง ฟารุ่งแสง, 2550) สำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม พบว่าคุณภาพห้องสมุดต่ำกว่ามาตรฐาน ปัญหาหลักที่ทำให้ห้องสมุดไม่สามารถเป็นแหล่งวิทยาการที่สนับสนุนการเรียนการสอนของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพคือ ได้รับงบประมาณจำกัด (ธิดา โพธิ์พุทตะ และอิมจิต ต้นสกุล, 2533) ส่วนสภาพการใช้และปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ตของนักเรียน ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง (วิมล ภาคธีรเกียรติ และสุนิสา สิริวิพันธ์, 2555)

สมมติฐานในการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีปัญหาด้านการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศแตกต่างกันตามตัวแปรเพศ แผนการเรียน ระดับผลการเรียน และจังหวัดที่ตั้งของโรงเรียน

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีการศึกษา 2556 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นโรงเรียนเอกชนในระบบ ประเภทสามัญศึกษาที่สอนศาสนาควบคู่วิชาสามัญ ในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ ได้แก่ นราธิวาส บัตตานี ยะลา สตูล และสงขลา (เฉพาะใน 4 อำเภอคือ เทพา จะนะ นาทวี และสะบ้าย้อย) การวิจัยครั้งนี้จัดเก็บข้อมูลจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นผลลัพธ์ขั้นสุดท้าย (ultimate outcome) ของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวนทั้งสิ้น 16,228 คน กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 390 คน และใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) ตามสัดส่วนของจังหวัด คือ จังหวัดนราธิวาส 104 คน บัตตานี 145 คน ยะลา 89 คน สตูล 23 คน และสงขลา 29 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือเป็นแบบสอบถามมีสามตอนดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบเป็นแบบสำรวจรายการ ตอนที่ 2 ปัญหาการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจำนวน 6 ด้าน

ปัญหาการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักเรียน...

ได้แก่ การหาสารสนเทศจากแหล่งต่างๆ อุปกรณ์และโปรแกรมเทคโนโลยี การสืบค้นข้อมูลสารสนเทศ การนำไปใช้ในด้านต่างๆ กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สารสนเทศในโรงเรียน และกิจกรรมส่งเสริมการรู้คอมพิวเตอร์ในโรงเรียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือและโทรศัพท์นัดหมายในการดำเนินการไปยังสถานศึกษาและเดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลได้รับแบบสอบถามที่มีข้อมูลครบถ้วนและสมบูรณ์กลับคืนครบทั้งหมด จำนวน 390 ชุด นำข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ใช้ค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที (t-test) ค่าเอฟ (F-test) และการทดสอบหาค่าเฉลี่ยของ Tukey

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้

	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	รวม	390	100.00
	ชาย	117	30.0
แผนการเรียน	หญิง	273	70.0
	แนววิทยาศาสตร์	312	80.0
ระดับผลการเรียน	แนวศิลปศาสตร์	78	20.0
	ดีเยี่ยม	48	12.3
	ดี	249	63.9
	พอใช้	93	23.8

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้
(ต่อ)

	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
จังหวัด	นราธิวาส	104	26.7
	ปัตตานี	145	37.2
	ยะลา	89	22.8
	สตูล	23	5.9
	สงขลา	29	7.4

นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 390 คน จำแนกตามเพศ เป็นเพศชาย ร้อยละ 30.0 และเพศหญิง ร้อยละ 70.0 จำแนกตามแผนการเรียนเป็นนักเรียนแนววิทยาศาสตร์ ร้อยละ 80.0 และแนวศิลปศาสตร์ ร้อยละ 20.0 จำแนกตามระดับผลการเรียนนักเรียนมีผลการเรียนดีเยี่ยม ร้อยละ 12.3 ดี ร้อยละ 63.9 และพอใช้ ร้อยละ 23.8 จำแนกตามจังหวัดที่โรงเรียนตั้งอยู่ จังหวัดนราธิวาส ร้อยละ 26.7 ปัตตานี ร้อยละ 37.2 ยะลา ร้อยละ 22.8 สตูล ร้อยละ 5.9 และสงขลา ร้อยละ 7.4

ตอนที่ 2 ปัญหาที่เกี่ยวข้องการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารของนักเรียน

วัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาปัญหาด้านการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีดังนี้

ปัญหาการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักเรียน...

ตารางที่ 4 ปัญหาการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในภาพรวมและรายด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ปัญหาการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร		S.D.	แปลผล
รวม	2.69	0.76	ปานกลาง
ด้านที่ 1 การหาสารสนเทศจากแหล่งต่าง ๆ	2.51	0.79	ปานกลาง
ด้านที่ 2 อุปกรณ์และโปรแกรมเทคโนโลยี	2.91	0.97	ปานกลาง
ด้านที่ 3 การค้นหาข้อมูลสารสนเทศ	2.71	0.97	ปานกลาง
ด้านที่ 4 การสืบค้นสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ในด้านต่างๆ	2.46	0.95	น้อย
ด้านที่ 5 กิจกรรมส่งเสริมการรู้สารสนเทศในโรงเรียน	2.70	0.99	ปานกลาง
ด้านที่ 6 กิจกรรมส่งเสริมการรู้คอมพิวเตอร์ในโรงเรียน	2.83	1.07	ปานกลาง

ปัญหาการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในภาพรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อยู่ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.69 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีปัญหามากใน ด้านที่ 1 การหาสารสนเทศจากแหล่งต่าง ๆ ด้านที่ 2 อุปกรณ์และโปรแกรมเทคโนโลยี ด้านที่ 3 การค้นหาข้อมูลสารสนเทศ ด้านที่ 5 กิจกรรมส่งเสริมการรู้สารสนเทศในโรงเรียน และด้านที่ 6 กิจกรรมส่งเสริมการรู้คอมพิวเตอร์ในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ย 2.51, 2.91, 2.71, 2.70 และ 2.83 ตามลำดับ ส่วนด้านที่ 4 การสืบค้นสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ในด้านต่างๆ มีปัญหาน้อย ค่าเฉลี่ย 2.46 (ดูตารางที่ 4) สอดคล้องกับงานวิจัยต่างๆ ดังนี้ สภาพทั่วไปของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม พบว่าคุณภาพห้องสมุดต่ำกว่ามาตรฐาน ปัญหาหลักที่ทำให้ห้องสมุดไม่สามารถเป็นแหล่ง

วิทยาการที่สนับสนุนการเรียนการสอนของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ ด้รับงบประมาณจำกัด (ธิดา โพธิ์พุททณ และอัมจิต ต้นสกุล, 2533) ส่วนสภาพการใช้และปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ตของนักเรียน ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง (วิมล ภคธีรเธียร และสุนิสา สิริวิพัธ์, 2555)

เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่าทั้งเพศชายและเพศหญิงมีปัญหา ปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.70 และ 2.68 จำแนกตามแผนการเรียน พบว่า ทั้งแผนการเรียนแนววิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์และแนวศิลปศาสตร์ มีปัญหาปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.68 และ 2.71 จำแนกตามระดับผลการเรียน พบว่านักเรียนที่มีผลการเรียนดีเยี่ยม ผลการเรียนดี และผลการเรียน พอใช้มีปัญหาการรู้สารสนเทศปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.72, 2.72 และ 2.58 จำแนกตามจังหวัดที่โรงเรียนตั้งอยู่ พบว่านักเรียนที่เรียนโรงเรียนใน จังหวัดนราธิวาส ปัตตานี และสตูลมีปัญหาการรู้สารสนเทศปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.73, 2.84 และ 2.79 ส่วนนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนจังหวัด ยะลาและสงขลามีปัญหาการรู้สารสนเทศน้อย ค่าเฉลี่ย 2.43 และ 2.41 ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบปัญหาด้านการรู้สารสนเทศ และเทคโนโลยีสารสนเทศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามตัวแปรเพศ แผนการเรียน ระดับผลการเรียน และจังหวัดที่โรงเรียนตั้งอยู่ มีดังนี้

ผลการเปรียบเทียบปัญหาการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารในภาพรวมและรายด้านของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ จำแนกตามเพศ นักเรียนเพศชายและเพศหญิงมีปัญหา การรู้สารสนเทศในด้านต่าง ๆ ทั้งในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ปัญหาการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักเรียน...

ผลการเปรียบเทียบปัญหาการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในภาพรวมและรายด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามแผนการเรียน พบว่านักเรียนที่เรียนทั้งแผนการเรียนแนววิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์และแนวศิลปศาสตร์มีปัญหาการรู้สารสนเทศฯในด้านต่างๆ ไม่แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบปัญหาการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในภาพรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามระดับผลการเรียน พบว่านักเรียนที่มีผลการเรียนดีเยี่ยม ผลการเรียนดี และผลการเรียนพอใช้มีปัญหาการรู้สารสนเทศฯไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความแตกต่างของปัญหาการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในภาพรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามจังหวัดที่โรงเรียนตั้งอยู่ พบว่านักเรียนที่เรียนโรงเรียนในจังหวัดต่างกันมีปัญหาการรู้สารสนเทศฯแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความแตกต่างของปัญหาการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในภาพรวมและรายด้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกตามจังหวัดที่โรงเรียนตั้งอยู่

ปัญหา	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	F Prop
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	4	12.005	3.001	5.431	.000***
	ภายในกลุ่ม	385	212.748	0.553		
	รวม	389	224.754			
ด้านที่ 1	ระหว่างกลุ่ม	4	14.173	3.543	5.983	.000***
	ภายในกลุ่ม	385	228.005	0.592		
	รวม	389	242.178			
ด้านที่ 2	ระหว่างกลุ่ม	4	8.174	3.543	5.983	.000***
	ภายในกลุ่ม	385	361.104	0.592		
	รวม	389	369.578			
ด้านที่ 3	ระหว่างกลุ่ม	4	10.645	2.661	2.895	.22
	ภายในกลุ่ม	385	353.990	0.919		
	รวม	389	364.635			
ด้านที่ 4	ระหว่างกลุ่ม		18.290	4.573	5.305	.000***
	ภายในกลุ่ม	385	331.850	0.862		
	รวม	389	350.140			
ด้านที่ 5	ระหว่างกลุ่ม	4	25.535	6.384	6.939	.000***
	ภายในกลุ่ม	385	354.212	0.920		
	รวม	389	379.747			
ด้านที่ 6	ระหว่างกลุ่ม	4	11.751	2.938	2.601	.036*
	ภายในกลุ่ม	385	434.893	1.130		
	รวม	389	446.644			

*p < .05, ***p < .001

ปัญหาการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักเรียน...

เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้านพบว่าส่วนด้านที่ 1 การหาสารสนเทศจากแหล่งต่าง ๆ ด้านที่ 4 การสืบค้นสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ในด้านต่าง ๆ ด้านที่ 5 กิจกรรมส่งเสริมการรู้สารสนเทศในโรงเรียน และด้านที่ 6 กิจกรรมส่งเสริมการรู้คอมพิวเตอร์ในโรงเรียน พบว่านักเรียนที่เรียนโรงเรียนในจังหวัดต่างกัมีปัญหาการรู้สารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านที่ 2 อุปกรณ์และโปรแกรมเทคโนโลยี และด้านที่ 3 การค้นหาข้อมูลสารสนเทศ พบว่านักเรียนที่เรียนโรงเรียนในจังหวัดต่างกัมีปัญหาการรู้สารสนเทศไม่แตกต่างกัน (ดูตารางที่ 5) สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่านักเรียนมีปัญหาด้านการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารหลายปัจจัย ปัญหาส่วนใหญ่ในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศให้แก่นักเรียน คือขาดงบประมาณ รองลงมาคือขาดสื่อต่างๆ และไม่มีเวลาในการจัดกิจกรรม (สุจิรา ธงงาม, 2547) ครูบรรณารักษ์ไม่มีความเข้าใจในเรื่องของการรู้สารสนเทศอย่างถ่องแท้ (สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์ บุญยีน จันทรสว่าง และศศิพิมล ประพินพงศกร, 2552) นักเรียนไม่พึงพอใจในการใช้คอมพิวเตอร์ออนไลน์ แม้ว่านักเรียนบางคนจะได้เรียนกลยุทธ์ใหม่ๆ ในการค้นคว้าสารสนเทศก็ตาม และคอมพิวเตอร์ออนไลน์ก็ไม่ได้ช่วยให้นักเรียนสามารถค้นคืนสารสนเทศสำหรับคำถามที่มีความซับซ้อนได้ด้วยตนเอง (Gibson, 2002) นักเรียนมีปัญหาในการใช้ห้องสมุดโดยส่วนรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงจากมากไปน้อย คือด้านวัสดุครุภัณฑ์ ด้านการบริการของห้องสมุด ด้านวัสดุสารนิเทศ และด้านอาคารสถานที่ (กนกวรรณ พัฒนเดช, 2550) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของนักเรียน พบว่านอกจากครอบครัวแล้วปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการอ่านในโรงเรียน (ธนศักดิ์ เมืองเจริญ, 2554) ลักษณะทางกายภาพของห้องสมุด และ

การสนับสนุนด้านการใช้ห้องสมุดของครู (ปัทมา อินทร์วิมล, 2522) มีความสำคัญในการส่งเสริมการอ่าน การค้นคว้าและการใช้ห้องสมุด ตลอดจนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศ โดยทั่วไปพบว่าห้องสมุดโรงเรียนมีปัญหา คือมีขนาดเล็ก (จารุวรรณ จันทราศรี, 2541) ด้านงบประมาณ รองลงมาคือด้านบุคลากรและด้านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ครูและครูบรรณารักษ์มีความร่วมมือกันโดยส่วนรวมค่อนข้างน้อย มีความพึงพอใจในความร่วมมือด้านการจัดหาทรัพยากรเข้าห้องสมุด และการจัดบริการและกิจกรรมห้องสมุดที่จะสนับสนุนการเรียนการสอน ในระดับปานกลาง (ธารดี กลิ่นสุนทร, 2532) ด้านนักเรียน พบว่าส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่าห้องสมุดมีความสำคัญมาก แต่พบว่านักเรียนมีปัญหา มากในการค้นหาสารสนเทศและอ่านหนังสือน้อย (ยุวดี บุตรเพชร, 2550)

การสอนการรู้สารสนเทศ พบว่าสภาพการสอนการใช้ห้องสมุดของครูบรรณารักษ์ส่วนใหญ่จัดสอน ทั้ง 2 รูปแบบ คือแบบที่เป็นทางการและแบบที่ไม่เป็นทางการ แบบที่เป็นทางการจัดสอนเป็นรายวิชาหนึ่งโดยเฉพาะในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนแบบที่ไม่เป็นทางการ กิจกรรมส่วนใหญ่ที่จัดคือให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้และวิธีการสืบค้นข้อมูลในห้องสมุด (สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์ บุญยืน จันทร์สว่าง และศศิพิมล ประพินพงศกร, 2552) รูปแบบที่ครูใช้ส่งเสริมการรู้สารสนเทศ คือ หนังสือเรียน รองลงมาคือ แผนการสอน และคู่มือครู (สุจิตรา ธงงาม, 2547) โมเดลการสอนการรู้สารสนเทศควรมี 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงการสอน (instructing) ช่วงฝึกสอน (coaching) และช่วงสนับสนุนส่งเสริม (facilitating) (Brock, 1993) กระบวนการในการฝึกค้นคว้าข้อมูลต้องมีครูและบรรณารักษ์ ซึ่งต้องร่วมมือกันในการแนะนำ หรือสอนนักเรียนให้เข้าใจในกระบวนการดังกล่าว (Gibson, 2002)

ปัญหาการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักเรียน...

สภาพการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ พบว่าเพื่อประกอบการเรียนการสอน รองลงไปเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และเพื่อส่งเสริมการรักการอ่าน แหล่งสารสนเทศที่ครูใช้ส่งเสริมให้แก่นักเรียนมากที่สุด คือห้องสมุด โรงเรียน รองลงมาคือทรัพยากรบุคคล เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำท้องถิ่น และห้องสมุดกลุ่มโรงเรียน ตามลำดับ รูปแบบที่ครูใช้ส่งเสริมการรู้สารสนเทศให้แก่นักเรียนมากที่สุด คือ หนังสือเรียน วิธีการเข้าถึงสารสนเทศที่ครูใช้ส่งเสริมการรู้สารสนเทศมากที่สุด คือการอ่านหนังสือ ประเภทต่างๆ รองลงไป คือให้บรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ช่วยค้นให้ และการแสดงหรือจัดนิทรรศการระบบสารสนเทศ ตามลำดับ (สุจิรา ธงงาม, 2547) ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานห้องสมุดในการส่งเสริมการอ่าน พบว่า ต้องจัดห้องสมุดให้มีความเป็นระเบียบ มีกิจกรรมที่ส่งเสริมกระตุ้นการใช้ห้องสมุด เช่น หนูน้อยนักสืบค้น เชิดหุ่นเล่านิทาน นอกจากนั้นต้องมีการจัดเวลาใช้ในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ อาทิ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ หรือจัดเวลาในช่วงเย็นได้เรียนรู้ภายในห้องสมุดก่อนเลิกเรียน แยกตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน โดยกิจกรรมส่งเสริมการสืบค้น เช่น โครงการรายงาน เป็นต้น (รังสรรค์ ปัทมะรางกุล, 2549)

สภาพปัญหาด้านห้องสมุดโรงเรียนซึ่งเป็นแหล่งค้นคว้าความรู้และฝึกทักษะการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่า โดยทั่วไปพบว่าห้องสมุดโรงเรียนมีปัญหา คือมีขนาดเล็ก (จารุวรรณ จันทราศรี, 2541) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อบริการห้องสมุดโดยภาพรวมและรายด้านในระดับปานกลาง (จิตภา มีเพชร, 2551) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเข้าใช้ห้องสมุดโรงเรียนอยู่ในระดับมาก (สายชล บุญชัย, 2555) นักเรียนมีความพึงพอใจในการใช้บริการ

ข้อมูลทางวิชาการการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตอยู่ในระดับดี ใช้บริการได้ตรงกับความต้องการ มีความถูกต้อง มีความหลากหลาย และมีความสะดวกง่าย ต่อการใช้งาน (วิวัฒน์ จุฑาหะวงศ์ และคณะ, 2550)

สภาพปัญหาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่ามีความพึงพอใจในการบริการเครือข่าย ไร้สายและเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่เหมาะสมสำหรับการใช้ในการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลทางด้านการศึกษาได้เป็นอย่างดี (เกตนิกา อิศราวรณ์, 2553) การประเมินเว็บไซต์ห้องสมุดโรงเรียน พบว่าด้านความทันสมัย ด้านความสามารถในการทำงานด้านเนื้อหาเว็บไซต์มีความเหมาะสมระดับปานกลาง ด้านข้อมูลการบริการของห้องสมุดและการเชื่อมโยงข้อมูลน้อย และไม่พบข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ ด้านการออกแบบมีองค์ประกอบที่เหมาะสมมากในเรื่องตัวอักษร สี รูปภาพ และการจัดวางข้อมูล (ทิพย์วัลย์ ตุลยะสุข รัชนิวรรณ มุลพงษ์ และเพ็ญพันธ์ เพชรศร, 2552) และพบว่าปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ตของนักเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยนักเรียนเพศชาย นักเรียนที่เรียนโรงเรียนในเขตเมืองมีปัญหามาก (วิมล ภคธีรเจียร และสุนิสา สิริวิพันธ์, 2555)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้านปัญหาการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้านการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้จากแบบสอบถามปลายเปิด เรียงตามลำดับความถี่ 1-10 ดังนี้ ลำดับที่ 1

ปัญหาการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักเรียน...

คอมพิวเตอร์ที่ใช้ได้มีประสิทธิภาพมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ลำดับที่ 2 สัญญาณอินเทอร์เน็ต ไวไฟ ไม่ค่อยแรงเข้ามาทุกบอย ลำดับที่ 3 อยากให้เปิดให้ใช้อินเทอร์เน็ต ไวไฟ ได้ตลอดเวลาเพื่อความสะดวกในการใช้ ลำดับที่ 4 หูฟังไม่มี ลำดับที่ 5 ลำโพงไม่มี ลำดับที่ 6 หนังสือมีน้อยควรมีหนังสือให้คันคว้ามามากกว่านี้ ลำดับที่ 7 ห้องสมุดโรงเรียนมีพื้นที่เล็ก คับแคบ ลำดับที่ 8 หนังสือที่มีเป็นหนังสือเก่า ไม่มีหนังสือใหม่ที่ต้องการไม่ทันสมัย ห้องคอมพิวเตอร์ไม่พร้อมไม่สะดวกในการใช้บริการ มีปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ตที่ต้องใช้รหัส ไม่มีการให้ความรู้/อบรม/สอนเกี่ยวกับการใช้โปรแกรมใหม่ๆ นอกจากเวลาเรียน ลำดับที่ 9 สื่อสิ่งพิมพ์มีแต่ของเก่าไม่ทันสมัย เครื่องสแกนเนอร์มีน้อยใช้ไม่ได้ มีการทำรายงานมากสืบค้นหาข้อมูลได้ยากทำให้การทำงานล่าช้า ไม่มีการจัดแสดงหนังสือใหม่ และลำดับที่ 10 คอมพิวเตอร์ที่ใช้อินเทอร์เน็ตได้มีน้อย ไม่สะดวกในการสืบค้นรายการแบบออนไลน์ (OPAC) มีการจัดบอร์ดนิทรรศการเป็นบางครั้ง

กล่าวได้ว่าผลการวิจัยสอดคล้องกับโครงการวิจัยนานาชาติ ด้านการรู้คอมพิวเตอร์และสารสนเทศ (International Computer and Information Literacy Study) ของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) พบว่าหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาของไทย โดยทั่วไปมีความขาดแคลนไอซีที ทำให้ครูผู้สอนไม่สามารถสอนกระบวนการและฝึกทักษะได้ดีพอ การวัดผลประเมินผลวัดเฉพาะด้านความรู้ความจำ ไม่ได้วัดทักษะและกระบวนการแก้ปัญหา มักเน้นให้ความรู้ในการใช้เครื่องมือมากกว่าการประยุกต์ใช้ในการเรียนหรือการดำเนินชีวิต รวมทั้งขาดบูรณาการร่วมกับวิชาอื่น มีการใช้คอมพิวเตอร์ในวิชาอื่นๆ น้อยมาก โดยเสนอแนะให้หลักสูตรวิชาต่างๆ ควรบูรณาการ

ไอซีทีในการจัดการเรียนการสอน และการเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าถึง ไอซีที การปรับปรุงสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางที่แสดงให้เห็น กระบวนการและทักษะที่จะเกิดแก่ผู้เรียน โดยเฉพาะทักษะการประโยชน์ ในการเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ทั้งในโรงเรียนและที่บ้าน (สสวท., 2553)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ผลการวิจัยโดยสรุปพบว่า นักเรียนมีปัญหาที่เกี่ยวกับการรู้ สาระสนเทศและไอซีทีในระดับปานกลาง โดยมีปัญหารายด้านคือ ด้าน อุปกรณ์และซอฟต์แวร์เทคโนโลยีมากที่สุด นอกจากนั้นคือ ปัญหาด้าน อินเทอร์เน็ตและไวไฟที่ช้าและการจำกัดเวลาในการใช้ ทำให้เป็นปัญหา ในการพัฒนาการรู้สารสนเทศและไอซีทีของนักเรียน และเนื่องจากใน กระบวนการรู้สารสนเทศทั้ง 7 มาตรฐานเกี่ยวข้องกับทักษะต่างๆ ทักษะพื้นฐานคือ ทักษะการอ่าน การเขียน การพูดแล้วยังรวมถึงการคิด วิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ จึงจำเป็นจะต้องมีความร่วมมือกับ ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะครูผู้สอน นอกจากนั้นยังพบว่าตัวแปรที่ตั้ง ของโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาการรู้สารสนเทศ ของนักเรียน ฉะนั้นการบริหารจัดการของโรงเรียนด้านห้องสมุด ห้อง คอมพิวเตอร์ ตลอดจนการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมการรู้สารสนเทศจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานนิเทศและผู้บริหารโรงเรียนควรกำหนดแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศและการจัดกิจกรรมห้องสมุด เพื่อให้เป็น แหล่งพัฒนาการรู้สารสนเทศและไอซีทีที่เหมาะสมสำหรับนักเรียน

ปัญหาการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักเรียน...

2. หน่วยงานในเขตและผู้บริหารควรกำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับทรัพยากรไอซีทีและการจัดกิจกรรมของห้องคอมพิวเตอร์ เพื่อให้เป็นแหล่งพัฒนาการรู้สารสนเทศและไอซีทีที่เหมาะสมสำหรับนักเรียน

3. ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการรู้สารสนเทศและไอซีที

4. ควรมีนโยบายจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือระหว่างครูผู้สอน คุรุบรรณารักษ์ และบุคลากรฝ่ายไอซีทีของโรงเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนและพัฒนาทักษะการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาศักยภาพและปัญหาการจัดการห้องสมุดและห้องคอมพิวเตอร์ของโรงเรียน

2. ศึกษาศาพบุคลากรห้องสมุด ได้แก่ คุรุบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ในด้านความเพียงพอ คุณวุฒิ ความรู้ความสามารถ และปัญหาในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

3. ศึกษาศาพบุคลากรด้านไอซีที ได้แก่ ครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่ในด้านเพียงพอ คุณวุฒิ ความรู้ความสามารถ และปัญหาในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

4. ศึกษาศาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูในด้านส่งเสริมการใช้ห้องสมุดและด้านไอซีที

5. ศึกษาศาพร่วมมือระหว่างครูผู้สอน คุรุบรรณารักษ์ และเจ้าหน้าที่ห้องคอมพิวเตอร์เพื่อส่งเสริมการรู้สารสนเทศและไอซีทีของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ พัฒนเดช. 2550. ปัญหาและความต้องการในการใช้ห้องสมุดโรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบัวทอง. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2553. แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2550-2554. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2556. แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2557-2559. (ออนไลน์) ใน การจัดทำเนื้อหาองค์ความรู้ SMEs ภายใต้ศูนย์ข้อมูล SMEs Knowledge Center ปี 2557. สืบค้นจาก www.sme.go.th.pdf (15 กันยายน 2559)
- เกตุนิศา อิศราภรณ์. 2553. การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจต่อการให้บริการเครือข่ายไร้สายภายในห้องสมุดโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี กรณีศึกษา : นักเรียนและบุคลากรโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- คณะกรรมการฝ่ายมั่นคงแห่งชาติ สภาผู้แทนราษฎร. 2553. รายงานผลการพิจารณาเรื่องสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการผู้แทนราษฎร.
- จิตาภา มีเพชร. 2551. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการบริการของห้องสมุดโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย รามคำแหง. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ปัญหาการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักเรียน...

ชุติมา ลัจจันนท์ และกาญจนา ใจกว้าง. 2555. การพัฒนาตัวชี้วัด
การรู้สารสนเทศของนักเรียนไทย : รายงานการวิจัย. นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ทิพย์วัลย์ ตฤยะสุข รัชนิวรรณ มุลพงษ์ และเพ็ญพันธ์ เพชรคร. (2552).
การประเมินเว็บไซต์ ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาใน
ประเทศไทย. บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มข.
27, (1-3), 40-46.

ธนกัณฑ์ เมืองเจริญ. 2554. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน
ของนักเรียนนานาชาติบางกอกพัฒนา. บรรณศาสตร์ มศว.
4(2), 15-28.

ธารดี กลิ่นสุนทร. 2532. ความร่วมมือระหว่างครูและครูบรรณารักษ์เพื่อ
การสอนในโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขต
การศึกษา 12. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธิดา โพธิ์พุกกณะ และอัมมิจิต ต้นสกุล. 2533. รายงานการสำรวจเรื่อง
สภาพห้องสมุดโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัด
ชายแดนภาคใต้. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต
ปัตตานี.

บรรจง ฟารุ่งแสง. 2551. การวิจัยนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการศึกษาใน
จังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2540-2550. สงขลานครินทร์ฉบับ
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 14(3), 433-466.

บรรจง ฟารุ่งแสง. 2551. พหุวัฒนธรรมศึกษาชายแดนภาคใต้ : แนวทาง
สู่การปฏิรูปการศึกษา. ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลา
นครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. 19(1), 1-14.

ปาริชาติ เสารยะวิเศษ สมาน ลอยฟ้า และดุชนีย์ อายุวัฒน์. 2553.

โครงสร้างการรู้สารสนเทศของนักเรียนระดับประถมศึกษาในประเทศไทย. สารสนเทศศาสตร์. 28 (1), 17- 31.

ปัทมา อินทร์วิมล. 2522. องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจในการใช้ห้องสมุดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ยุวดี ดอกรังกูล. 2549. การประเมินการรู้สารสนเทศของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

ยุวดี บุตรเพชร. 2550. การใช้ห้องสมุดโรงเรียนของนักเรียนอุดรดิตถ์ดุริณี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรดิตถ์ (ออนไลน์). สืบค้นจาก <http://yuwadeeb.multiply.com/journal/item/1>. (19 กันยายน 2558)

รังรอง ดำรงวุฒิ. 2547. แนวทางการจัดการศูนย์วิทยบริการเพื่อส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนช่วงชั้นที่ 3 - 4 ที่เข้าร่วมโครงการศูนย์วิทยบริการ ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาโสตทัศนศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รังสรรค์ ปัทมะรางกุล. 2549. การบริหารงานห้องสมุดในการส่งเสริมการอ่านของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดลำด้อยตึง สำนักงานเขตหนองจอก. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

ปัญหาการรู้สารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักเรียน...

วิมล ภคธีรเชียร และสุนิสา สิริวิพัทธ์. 2555. สภาพและปัญหาการใช้
อินเทอร์เน็ตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายใน 3 จังหวัด
ชายแดนภาคใต้. *สงขลานครินทร์ฉบับสังคมศาสตร์และ
มนุษยศาสตร์*. 18(3), 201-235.

วิวัฒน์ จูราทะวงศ์ และคณะ. 2550. การพัฒนาห้องสมุดมีชีวิตเพื่อ
สร้างเครือข่ายและให้บริการทางวิชาการกรณีศึกษา โรงเรียน
ระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร. สำนักวิทยบริการและ
เทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). 2553.
โครงการวิจัยนานาชาติด้านการรู้คอมพิวเตอร์และสารสนเทศ
(International Computer and Information Literacy Study).
กรุงเทพฯ : สสวท.

สุจิรา ธงงาม. 2547. สภาพการส่งเสริมการรู้สารสนเทศให้แก่นักเรียน
ในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 ถึงช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์, บุญยีน จันทรสว่าง และศศิพิมล ประพินพง
ศกร. 2552. บทบาทในการสอนการรู้สารสนเทศของครู
บรรณารักษ์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร. *วิจัย
สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย*. 2(1), 40-46.

Chang, Yun-ke, et al. 2012. Assessing students' information literacy
skills in two secondary schools in Singapore. *Journal of
Information Literacy*. 6(2), 18-34.

- Gibson, M. R. 2002. A qualitative investigation for designing intermediate (grades 4-6) information literacy instruction: Integrating inquiry, mentoring, and on-line resources. Unpublished doctoral dissertation. University of Kentucky, Kentucky, U.S.A.
- Togia, Aspasia; Korobili, Stella; Maliari, Aphrodite; & Nitsos, Ilias. 2014. Teachers' views of Information literacy practices in secondary education: A qualitative study in the Greek educational setting. *Journal of Librarianship and Information Science*. April (26), 226-241.
- Ukpebor, Christopher & Emojorho, Daneil. 2012. Information literacy skills: A survey of the transition of students from secondary to university education in Edo state, Nigeria. *Library Philosophy and Practice*. (Online). <http://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/>. (September 19, 2013)
- Varlejs, Jana and Stee, Eileen. (2014). Factors affecting students' information literacy as they transition from high school to college. *School Library Research*. 17, 2-23.

